

Dato: 15.08.2017

Sist oppdatert: 24.02.2025

## Fritak fra undervisning og eksamen til fritidsskipper

*Henvisninger: forskrift 22. desember 2011 nr. 1523 om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk (kvalifikasjonsforskriften) og læreplan D5L for fritidsskipper av 15. april 2015.*

### Fritak fra emner i læreplan til D5L

Elever som har tatt relevant utdanning på et høyere nivå enn fritidsskipper kan få fritak fra enkelte emner i læreplanen. Det kan gis følgende fritak:

1. Bestått eksamen fra universitet, høgskole eller teknisk fagskole i navigasjon kan gi fritak fra emne 1 om navigasjon, emne 2 om navigasjonshjelpemidler og emne 3 om sjøveisregler og brovakthold dersom eksamenen minimum dekker vedlegg 3 tabell A/II-3 i kvalifikasjonsforskriften.  
*Dersom sertifikat ikke er løst ut kan ikke eksamen være eldre enn 5 år.*
2. Bestått eksamen fra universitet, høgskole eller teknisk fagskole i skipsteknikk kan gi fritak fra emne 4 om skipslære. *Dersom sertifikat ikke er løst ut kan ikke eksamen være eldre enn 5 år.*
3. Gyldig begrenset-, grunnleggende- og videregående sikkerhetskurs (STCW) kan gi fritak fra emne 5 om sikkerhet. Gyldig sikkerhetskurs for sjøfolk på mindre skip (STCW) og grunnleggende sikkerhetsopplæring for fiskere (STCW-F) kan også gi fritak fra emne 5 om sikkerhet. *Dersom sikkerhetskurs er eldre enn fem år må det dokumenteres godkjent oppdateringskurs jf. kvalifikasjonsforskriften § 9, tredje ledd.*  
Fritaket gjelder kun kurs gjennomført i henhold til STCW-konvensjonen 1978, med endringer, i land som er omfattet av EØS-avtalen. Det må kunne dokumenteres at opplæringsinstitusjonen som har utstedt kursbevis er godkjent av administrasjonen i den aktuelle medlemsstat.
4. Bestått eksamen fra universitet, høgskole eller teknisk fagskole i maskinteknikk kan gi fritak fra emne 6 om teknologi/motorlære. *Dersom sertifikat ikke er løst ut kan ikke eksamen være eldre enn 5 år.*
5. Det kan gis fritak for emner i læreplan for D5L for de som har gjennomført enkelt eksamener i D5, men ikke har fullstendig vitnemål. Nedenstående tabell gir en oversikt over hvilke emner det kan gi fritak for og hvilke deler i emneplan til D5 som erstatter disse:

Emner i læreplan til D5L	Kan erstattes av følgende deler fra emneplan til D5	Delene inngår i emneplan D5 10.08.2015
Navigasjon	Navigering mm.	Emneplan D5 Funksjon 1
Sjøveisregler og brovakthold	Sjøveisregler og brovakthold	
Navigasjonshjelpemidler	Navigasjonshjelpemiddel og utstyr	
Skipslære	Relevante delemner i D5 Funksjon 1 og 3 som dekker de 4 punktene i læreplan for D5L-Skipslære: 2.4.1 Tilsyn med fartøy 2.4.2 Fartøysbehandling 2.4.3 Stabilitet	Emneplan D5 Funksjon 1 og 3

Eksamener fra D5 kan ikke være eldre enn fem år jf. kvalifikasjonsforskriften § 18, annet ledd.

6. En som har eller har hatt kompetansesertifikat maskinoffiser klasse 1-4 kan få fritak fra emnet motorlære og deler av emnet skipslære. Han/hun må følge undervisning og ta eksamen i delemne 2.4.4 om meteorologi i skipslære.

Dersom eleven har annen utdanning enn den som er listet ovenfor, og mener at den er dekkende for noen av emnene til fritidsskipper, så kan Sjøfartsdirektoratet vurdere om utdanningen kan kvalifisere for fritak. Slik utdanning kan ikke være eldre enn fem år dersom det skal gis fritak fra emner til fritidsskipper. Er utdanning eldre enn fem år kan det kun gis fritak fra undervisningsplikten.

### ***Fritak for undervisning for de med fullstendig vitnemål eldre enn fem år***

De som har gått på universitet/høgskole/fagskole og fullført utdanning dekksoffiserutdanning i henhold til kvalifikasjonsforskriftens vedlegg 3, tabell A-II/1, A-II/2 eller A-II/3 men har vitnemål eldre enn fem år kan ikke bruke dette vitnemålet til å løse fritidsskippersertifikat.

De kan allikevel få fritak fra kravet om undervisning i de seks teoretiske emnene, men må ta eksamen i disse emnene. De må delta på de to praktiske emnene 2.7 Navigasjonsmidler i praksis og 2.8 Håndtering av fartøy.

### ***Kurscenter er ansvarlig for kvalitetssikring***

Kurscenteret/skolen som utsteder vitnemålet til fritidsskipper er ansvarlig for å kvalitetssjekke at elevens utdanning tilfredsstillt kravene i læreplanen til fritidsskipper. Dette gjøres før fritaket påføres vitnemålet.

Dersom eleven viser til eksamener fra D5 må skolen sørge for at de nødvendige funksjoner i emneplan for D5 er dekket for det aktuelle emnet i læreplanen.

Kurscenteret må også innhente informasjon om vitnemål, samt sørge for at eksamenskarakteren i det gjeldende faget er innenfor kravet til fritidsskipper.

Dersom vitnemål ikke foreligger, kan eksamensutskrift innhentes og kvalitetssikres ved utskrift av eksamensprotokoll. Eleven må ha en karakter som krever minimum 40 % riktig i hvert fag for at det skal være godkjent som fritak for det aktuelle emnet i fritidsskipper.

Kurscenteret er også ansvarlig for å kontrollere at vitnemålet eller eksamensutskriften kommer fra en godkjent utdanningsinstitusjon.

Kurscenteret kan kun godkjenne utdanning som står oppført i listen ovenfor. Annen utdanning må gjennom Sjøfartsdirektoratet for vurdering før det eventuelt gis fritak.

*Eksempel:*

Emne	Fag	Eksamenstype	Eksamensdato	Eksamenskarakter	Merknader
4	Skipslære	Skriftlig	02.03.2021		Fritak på bakgrunn av dokumentert bestått eksamen i navigasjon i henhold til vedlegg 3 tabell A-II/3 i kvalifikasjonsforskriften.
5	Sikkerhet	Skriftlig	14.06.2022		Fritak på bakgrunn av gyldig grunnleggende sikkerhetsopplæring for fiskere (STCW-F)

Når kurscenteret har påført fritaket på vitnemålet trenger ikke eleven legge ved ytterligere dokumentasjon på kompetanse når det søkes om fritidsskippercertifikat. Dette fordi Sjøfartsdirektoratet legger til grunn at kurscenteret allerede har gjort denne kvalitetssjekken.

Et kurscenter som velger å gjennomføre denne praksisen må beskrive i sitt kvalitetssikringssystem hvordan en slik kvalitetssikring foregår, slik at Sjøfartsdirektoratet kan kontrollere dette på en eventuell revisjon.

Dersom kurscenteret godkjenner dokumentasjonen skal det føres på vitnemålet under det aktuelle emnet at eleven er fritatt og på hvilket grunnlag fritaket er gitt. Under eksamensdato skal det påføres utstedelsesdato på den dokumentasjonen som ligger til grunn for fritaket. Se eksempler i matrisen ovenfor.

Endringslogg:

24.02.2025 – TTST

Lagt til informasjon i punkt 3 om fritak fra emne 5 om sikkerhet. Fritaket gjelder sikkerhetskurs fra EØS land.